

EDIÇÃO Nº 09 DEZEMBRO DE 2015. Artigos recebidos até 30/10/2015. Artigos aprovados até 30/11/2015

BRAZILSKÝ POBYT FERDINANDA HÝŽI

Lukáš Perutka¹

ABSTRAKT: Po vytvoření samostatného československého státu, musela nová středoevropská republika vyřešit, kromě jiných věcí, i své mezinárodní vztahy. Ministr Edvard Beneš se soustředil spíše na Evropu, proto zbytek světa nehrál v jeho záměrech důležitou roli. Vytvořila se sice síť diplomatických misí, nicméně k prohloubení vztahů ve dvacátých letech nedošlo. Jedním z prvních, kdo se snažili tento stav napravit, byl Ferdinand Hýža, rada z ministerstva obchodu, který se vydal do Jižní Ameriky v letech 1927-1928. Mimo španělsky hovořících zemí pobýval také měsíc a půl v Brazílii, kde svým působením učinil mnoho pro budoucí rozvoj, především hospodářských vztahů mezi oběma republikami. Tento článek vychází obzvláště z dobového tisku a nevydaných pramenů z Archivu Ministerstva zahraničních věcí České republiky, které jsou doplněny sekundární literaturou. Práce se opírá zejména o jeho vlastní vzpomínky, které zasílal do valašskomeziříčských *Novin z pod Radhoště* svému příteli a vydavateli Eduardu Kavanovi. Právě v nich Hýža vykresluje pozoruhodné detaily brazilské společnosti, jejího hospodářství a také prostředí dvou velice důležitých měst Rio de Janeiro a Santosu. Ve svých poznámkách Hýža neopomněl ani na pestrou brazilskou tropickou přírodu, s níž se seznámil hlavně u slavného přírodního divu, vodopádů Iguazú. Snahou článku je přiblížit osobnost Ferdinanda Hýže a jeho pobyt v Brazílii, kam se podíval během své výpravy celkem třikrát. Předkládaná práce se také pokouší vyzdvihnout jeho význam pro Brazílsko-Československé vztahy, neboť ve dvacátých letech uplynulého století byl sice přirovnáván ke slavnějšímu vyslanci Vlastimilu Kybalovi, ovšem v naší době se na jeho osobu a jeho význam neoprávněně pozapomnělo.

KLÍČOVÁ SLOVA: Čeští cestovatelé. Vztahy Brazílie-ČSR. Ferdinand Hýža.

1. Úvod

Dvacátá léta minulého století představují zajímavý moment v historii československých mezinárodních relací. Právě vytvořená mladá evropská demokracie se pod vedením ministra zahraničních věcí Edvarda Beneše soustředila spíše na evropský prostor a Spojené státy americké. I proto zůstával zbytek světa poněkud v pozadí, a to včetně zemí Latinské Ameriky. Bylo to poněkud paradoxní, neboť Československo zde mělo nespornou výhodu, a sice poměrně početnou vystěhovaleckou kolonii, která měla mezi vládnoucími vrstvami velmi dobré jméno.

¹ TEC Monterrey, Mexico

EDIÇÃO Nº 09 DEZEMBRO DE 2015. Artigos recebidos até 30/10/2015. Artigos aprovados até 30/11/2015

Jedním z těch, kteří si tento potenciál uvědomovali, byl i Ferdinand Hýža, rada z ministerstva obchodu, který v letech 1927 až 1928 vykonal cestu do Latinské Ameriky a mimo jiné i do Brazílie.

2. Osoba Ferdinanda Hýži

Ferdinand Hýža se narodil 17. ledna 1893 ve Valašském Meziříčí. O jeho mládí a dospívání nemáme mnoho informací, ale víme, že vystudoval místní gymnázium, a to i přes chudé poměry jeho rodiny a inklinoval k místní farnosti, kde zřejmě sloužil jako ministrant. Během první světové války vystudoval v Praze práva a v roce 1918 získal doktorský titul. V hlavním městě nově zrozené republiky už zůstal a začal pracovat jako rada na ministerstvu obchodu. Od svých studií silně inklinoval k Iberskému poloostrovu a na počátku dvacátých let se stal nejen sekretářem Španělského klubu, ale podnikl i cesty do Španělska a Portugalska.

Pokud bychom si měli položit otázku, jaký to byl člověk, z pramenů je zřejmé, že byl věřící katolík, velmi přátelský a inteligentní. Podle některých zdrojů například hovořil téměř všemi evropskými jazyky (JEMELKA, 1940, strana 97). Jindy kritický, česky psaný argentinský čtrnáctideník *Věstník Československý* o něm dokonce napsal, že je to muž s velkým pozorovacím talentem, taktem, pílí a houževnatostí.² Což vynikne zejména v momentě, když si uvědomíme, že tento list byl silně levicový a proticírkevní. Z jeho žádosti o pas pak víme, že měl modré oči, světlé vlasy a podlouhlý obličej.

Své přátelské styky a sociální vazby udržoval Hýža také díky dalším významným spolkům. V roce 1926 stál u zrodu pražského Rotary klubu, jehož hlavním posláním bylo:

...pěstovati přátelství a osobní styky jako příležitost k službě, pěstovati vysokou mravní úroveň v povolání, poznávati a uznávati hodnoty všech užitečných činností a tím zušlechťovati vlastní povolání k službě celku, uskutečňovati ideál služby v životě soukromém, obchodním i veřejném, podporovati rozvoj mezinárodního dorozumění, dobré vůle a míru mezi národy na základě světového přátelství mužů všech povolání sdružených v ideálech služby. (Ottův slovník naučný nové doby V/2, 1939, str. 751)

² *Věstník Československý*, 30. 1. 1928, str. 2.

EDIÇÃO Nº 09 DEZEMBRO DE 2015. Artigos recebidos até 30/10/2015. Artigos aprovados até 30/11/2015

Tento výtah z poslání klubu do značné míry vypovídá o Hýžovi, jeho charakteru a také jeho životních cílech. Jeho příslušnost ke sdružení Rotary také významně ovlivnila jeho cestu do Latinské Ameriky. Hýža byl jako řadový člen dokonce tak úspěšný, že byl dvakrát po sobě zvolen guvernérem celorepublikového distriktu Rotary. Tento post pak vykonával v letech 1935-1937 (ŠTURZ, 1998, str. 98).

Jeho velkou zálibou byl také fotbal, což mu napomohlo k navazování styků s Latinoameričany, pro něž to není jen sport, ale svým způsobem náboženství. Z dostupných informací víme, že byl velkým fanouškem Sparty Praha, dokonce ve třicátých letech bydlel v Bubenči kousek od stadionu na Letné. Pravděpodobně se ale i podílel na chodu klubu. V roce 1925 totiž dorazil do Prahy tehdejší nejslavnější klub na světě uruguayský Club Nacional de Football z Montevidea. Stalo se tak dílem náhody, neboť jim při turné po Evropě odpadl jeden německý soupeř a jako náhradník byla zvolena právě Sparta. Během tohoto zájezdu se Hýža spřátelil s vedoucím Uruguayců jménem Numa Pesquera, s jehož rodinou později trávil léto v Itálii. Z toho můžeme usuzovat, že byl Hýža i spartánským funkcionářem. Díky těmto vztahům byl v roce 1926 dokonce jmenován delegátem klubu Nacional v Československu.

3. Cesta do Jižní Ameriky a letmá zastávka v Brazílii

Jeho fotbalové nadšení a příslušnost ke klubu Rotary jsou velmi důležité i pro jeho cestu do Jižní Ameriky. Prvotní impuls vydat se na tento kontinent a tedy i do Brazílie totiž byl navštívit své fotbalové přátele a členy společnosti Rotary. To nám potvrzují i záznamy z archivů, kde se hovoří o tom, že na cestu si Hýža vybral dovolenou na ministerstvu obchodu a jel tak pouze jako průvodce emigrantů placený z ministerstva sociální péče, kam nebyl pracovně příslušen.³ Jeho cesta tak byla oficiální spíše napůl. I přesto jel vstříc Novému světu s posláním prozkoumat hospodářské možnosti Československé republiky a zmapovat imigrační potenciál svých bývalých spoluobčanů, a to především navštívením nejrůznějších krajanských kolonií.

³ Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky (AMZV), fond V. Sekce (administrativní), karton číslo 21, svazek Ferdinand Hýža, Holý pro Vyslanectví ČSR v Rio de Janeiro, koncept zprávy ve složce číslo 82 ze dne 3. 6. 1927.

EDIÇÃO Nº 09 DEZEMBRO DE 2015. Artigos recebidos até 30/10/2015. Artigos aprovados até 30/11/2015

Původně měl Hýža strávit za oceánem jen šest měsíců, ale svůj pobyt si prodloužil na celý rok, neboť si již po nějaké době uvědomil velký rozsah a potenciál svého výzkumu. Během této doby navštívil především Brazílii, Uruguay, Argentinu a Paraguay. Další státy jako Chile, Peru, Panamu a Kubu zjezdil po cestě nazpět. Na pouť vyrazil 4. března 1927 z francouzského přístavu Cherbourg a takřka o rok později se do Francie zase vrátil, přičemž nejvíce času, a to sedm měsíců, strávil v Argentině. Brazílie pro něj nebyla tak důležitá, což bylo způsobeno především tím, že zde mělo Československo vyslanectví, tudíž diplomatické zastoupení na vysoké úrovni a díky tomu lepší bilaterální vztahy. Naproti tomu ostatní státy z vyjmenovaného seznamu, neměly oficiální diplomatické zastoupení vůbec, nebo bylo nižší úrovně. Například v Buenos Aires byl pouze konzulát, formálně podřízen právě vyslanectví v Rio. Dalším důvodem, proč Hýža nevěnoval Brazílii takovou pozornost, byla poměrně malá československá kolonie, navíc roztroušená na značném území. Třetím důvodem byly poměrně malé hospodářské vztahy mezi oběma zeměmi. Například s Argentinou mělo Československo obchod desetinásobně vyšší, než s Brazílií.⁴

I přes tyto nevýhody se Hýža do portugalsky mluvící země podíval hned třikrát, přičemž dvakrát jen letmo. Poprvé to bylo právě na cestě do La Platy, neboť jeho loď Alcantara nabrala cestující i v Lisabonu, kteří z pochopitelných důvodů pluli především do Brazílie, a proto loď musela udělat na jejím pobřeží dvě zastávky v tehdejších hlavních městě Rio de Janeiru a centru vývozu kávy Santosu. Do prvního z nich doplul 19. března, ale nepříznivé počasí mu znemožnilo obdivovat proslulou Cukrovou homoli a dovolilo mu pobýt na břehu jen jeden večer. Hýža tak prošel pouze dvoukilometrovou hlavní třídou Rio Branco, kde ocenil budovu národní knihovny, dnes neexistující sídlo senátu a především rezidenci místních zastupitelů. U té si poznamenal, že jí Brazilci žertovně říkají „Gaiola de ouro“ (zlatá klíčka), ne proto že by byla ze zlata, ale protože stála velkou částku peněz.⁵

Zajímavý objev učili Hýža v místní trafice:

⁴ *Jihoameričan*, 4. 2. 1926, str. 4.

⁵ *Noviny z pod Radhoště*, 10. 9. 1927, str. 1.

EDIÇÃO Nº 09 DEZEMBRO DE 2015. Artigos recebidos até 30/10/2015. Artigos aprovados até 30/11/2015

Při kupování lístků a známek prozradil jsem, že jsem Čechoslovák, neboť jsem toho mínění, že nemáme příčiny skrývatí se se svou státní příslušností. Majitel, když to slyšel, hned se pochlubil: to je nový národ. Pochválil jsem jeho inteligenci a doplnil jsem jeho vědomosti. Váš prezident je Masaryk, pokračoval, „jeho jméno znám z novin, ježto se lehce vyslovuje.“ Byl jsem velmi potěšen. Stěžujeme si někdy, že v dosti blízkém sousedství jsou o nás málo informováni a hle v zemi za nesmírným oceánem nás znají i v trafikce. Nebyla to poslední upomínka na vzdálenou vlast. Kráčeje dále po hlavní třídě, spatřil jsem ohromný nápis: „O principe de Pilsen“: kníže z Plzně. Byl to biograf. Jaké bylo mé překvapení, že v Brazílii jsem zjistil, že v naší republikánské Plzni máme knížete.⁶

Po návratu na loď ještě Hýža obdivoval osvětlení města, které bylo na svou dobu velice rozsáhlé, kvůli levné elektřině. Také prý zmátlo jednoho Brazilce, neschopného ve městě rozeznat den od noci. Domníval se proto, že výkřiky „Noc, noc“ ve skutečnosti oznamovaly dobu po setmění, ačkoli doopravdy šlo jen o kameloty prodávající večerní noviny. Po setmění pak Hýža konverzoval s jedním svým španělským přítelem v jeho lodní kajutě, aby se na druhý den podíval do Santosu.

Do dnes největšího přístavu Latinské Ameriky trvala plavba lodi Alcantara dvanáct hodin z Ria de Janeira. Hýžova zastávka byla opět velmi krátká, trvala pouhý den, kdy se pasažéři vylodili a jiní nalodili. Hýža město popsal jako středisko vývozu brazilské kávy, kterým zůstává do dnešních dnů. Mimo to si povšiml zdejšího sanitárního systému, který tvořila splašková kanalizace a kondoři královští, kteří požírali mršiny a přispívají tak ke zdraví obyvatel. Velkou část svého pobytu zde ale věnoval automobilovým projížďkám s přáteli po plážích v okolí.⁷ Večer se opět jeho loď vydala na cestu do Montevidea, kde Hýža pobýval měsíc, než se přesunul do Argentiny. Do Brazílie se ovšem hodlal vrátit.

4. Brazilský pobyt

Jak již bylo zmíněno, hlavním a nejdůležitějším cílem pro Hýžu byla v Latinské Americe Argentina. On sám ovšem hodlal navštívit také ostatní státy, a proto si naplánoval delší pobyt

⁶ Tamtéž.

⁷ *Noviny z pod Radhoště*, 17. 9. 1927, str. 1.

EDIÇÃO Nº 09 DEZEMBRO DE 2015. Artigos recebidos até 30/10/2015. Artigos aprovados até 30/11/2015

v Brazílii. Bohužel pro nás se jeho zápisky z této země nedostaly do *Novin z pod Radhoště*. Respektive jeho dopisy končí příjezdem do Ria a další se patrně ztratily poštou. Mimo to jeho články v tomto období jsou chronologicky zpřeházené a je velmi obtížné v nich najít logickou posloupnost. I díky tomu máme problém zjistit, jak dlouho v Brazílii Hýža vlastně pobýval.

Některé zdroje uvádějí, že to byly tři měsíce.⁸ Avšak čecho-argentinskí novináři tuto poznámku uvedli při jeho odjezdu do Paraguaye 23. října. Hýža před touto výpravou v Buenos Aires skutečně tři měsíce nepobýval, což je zřejmě zmatlo. Jenže mnohem pravděpodobnější je, že strávil měsíc až dva v Brazílii a pak se vydal zpět do „země stříbra“, ovšem na západ do podhůří And. To nám dokazuje například československý konzul v Buenos Aires Václav Lejhanec, který zaslal na ministerstvo zahraničí jeho plány. V nich se hovoří, že Hýža bude v Brazílii 4-6 týdnů.⁹ To nám nepřímo potvrzuje i Hýžova poznámka v jeho článku o lovu lam v Kordillerách, kde hovoří o jarních nocích.¹⁰ Musel se tedy pohybovat v oblasti u řeky Atuel na konci září nebo na začátku října, neboť na jižní polokouli odpovídá jaro českému podzimu. Později by to nebylo možné, neboť Hýža byl až do Vánoc v Paraguayi a na severu Argentiny.

Do Brazílie Hýža odjel 23. července, ale ještě předtím dokázal dostat do rozpaků československé vyslanectví v Brazílii. Tamní *chargé d'affaires ad interim* Karel Dittrich si stěžoval, že v místním tisku se na jeho příjezd připravuje ministr zemědělství, o čemž diplomaté nebyli zpraveni.¹¹ Mohl za to pochopitelně poloficiální status Hýžovy mise, neboť jeho program nehlídalo ani samotné ministerstvo a nemohlo tak v pravý čas informovat zastupitelské úřady. Mimochodem, stejné překvapení vzbudil Hýžův příjezd i v Argentině.

Trasa jeho plavby kopírovala jeho příjezd, neboť opět nasedl na loď Alcantara, jen tentokrát to bylo v opačném gardu. Před Montevideo se Hýža dostal po třech dnech opět do přístavu Santos, který tentokrát prozkoumal důkladněji i se svými dvěma spolucestujícími manželi Robsonovými.

⁸ *Jihoameričan*, 21. 10. 1927 str. 4.

⁹ AMZV, f. V. Sekce (administrativní), k. č. 21, s. Ferdinand Hýža, Václav Lejhanec pro MZV, 3. 8. 1927, číslo dokumentu 51/27 adm. res.

¹⁰ *Noviny z pod Radhoště*, 17. 3. 1928, str. 1.

¹¹ AMZV, f. V. Sekce (administrativní), k. č. 21, s. Ferdinand Hýža, Karel Dittrich pro MZV, 3. 6. 1927, č. d. 82/RES/27.

EDIÇÃO Nº 09 DEZEMBRO DE 2015. Artigos recebidos até 30/10/2015. Artigos aprovados até 30/11/2015

Kdo chtěl viděti krásný vjezd do přístavu, musel si přivstati, ale za to byl bohatě odměněn půvabnou podívanou na zelené pahorky, které tvoří krásnou dekoraci přístavu. Nesčetné vozy, naložené žoky kávy, přijíždějící do přístavu, jsou neklamným znamením, že jsme v zemi kávy. Alcantara prodloužila svůj pobyt v přístavu až do 3 hod. odpoledne, aby poskytla cestujícím možnost shlédnutí kávové město. Použili jsme této příležitosti s manželi Robsonovými a sotva loď přirazila ke břehu, unášelo nás elegantní auto hlavní třídou města na rozsáhlé pískové pobřeží. I s automobilem jsme se nechali přepravit člunem na druhý břeh a vesele ujížděli jsme silnicí vroubenou na jedné straně vysokým bambusovým porostem a na druhé straně ostnatým drátem, který bránil přístupu do zahrady s nesčetnými banánovými stromy, z nichž visely hrozny dozrávajících plodů. Z temné zeleně usmívaly se na nás žluté pomeranče a občas přivábily oko veliké modré květy. Takovou pohádkovou cestou dostali jsme se až na břeh zvaný „Guarujá“ do želví zátoky, kterou neopomene navštívit žádný turista.¹²

Poté se Hýža rozloučil se svými přáteli, kteří pokračovali v cestě do Sao Paula a on sám se vydal lanovkou na pahorek Montserrat, aby se mohl pokochat překrásným pohledem na město a moře a obdivovat 316 let starý malý kostelík na vrcholku. Jak se sám přiznal, málem kvůli této výpravě nestihl odjezd lodi do hlavního města Rio de Janeira.¹³ Tam dorazil druhý den ráno a vystoupil se spoustou Argentinců a Uruguayců, kteří zde jeli za teplem, neboť u nich panovala tuhá zima. Tentokrát jeho příjezd nebyl poznamenán špatným počasím, proto si jej Hýža mohl užívat.

Vjezd do přístavu v Rio de Janeiro je pověstný svou krásou. Mořské zátoky vroubeny jsou homolovitými kopci s bujnou vegetací. Na pozdrav kyne vrch zvaný „Homole cukru“ a lodní siréna ohlašuje, že jsme přijeli do nejkrásnějšího města světa. Jen Rio de Janeiro jest hodno, aby člověk kvůli němu pustil velkolepou Alcantaru. Velmi vřelé bylo rozloučení s přáteli všech možných národností na lodi se vzájemným ujišťováním, že se opět vyhledáme, kdo ví, kde, zda v Americe, či Evropě. Po celní přehlídce zavazadel, jichž mám velmi málo, neboť jsem nechal velký kufr lodní v Buenos Aires, odváží mne auto na naše vyslanectví poněkud stranou od středu města. A již druhý den obědvám se svými brazilskými přáteli, a hned po obědě doprovázen naším diplomatickým zástupcem, byl jsem přijat ministrem zahraničních věcí. I v Brazílii můj pobyt začíná velmi slibně.¹⁴

Tyto poznámky jsou bohužel poslední z jeho cestopisu po Brazílii, proto nám schází autentické vyprávění, co všechno v této zemi prožil. Nicméně nejsme úplně bez informací a jeho pobyt nám alespoň nastiňují nejrůznější kratičké noticky z tisku. Především víme, že se

¹² *Noviny z pod Radhoště*, 22. 10. 1927, str. 2.

¹³ Tamtéž.

¹⁴ Tamtéž.

EDIÇÃO Nº 09 DEZEMBRO DE 2015. Artigos recebidos até 30/10/2015. Artigos aprovados até 30/11/2015

intenzivně zajímal o farmářství a navštívil nejen meteorologický ústav, ale rovnou i ministra zemědělství, kterým byl Geminiano Lira Castro. Největší cti se Hýžovi ale dostalo, když navštívil presidenta republiky Washingtona Luise, jemuž předal několik československých propagačních materiálů. Mimo oficiální představitele státu, získal Hýža v „zemi kávy“ mnoho nových styků.¹⁵

Československo-argentinský týdeník *Jihoameričan* pak jeho pobyt v Brazílii shrnul takto:

...docílil téhož úspěchu jako zde [v Argentině], získáváje půdu pro svoje poslání všude, kde se objevil. Přednášel Portugalsky v Rio de Janeiro a byl horlivě činným v propagaci našeho státu.¹⁶

5. Vodopády Iguazú

Ačkoli oficiální cesta Ferdinanda Hýži skončila v Brazílii patrně někdy v září roku 1927, na území tohoto největšího státu Latinské Ameriky se stihl před svým odjezdem domů ještě jednou podívat. Bylo to někdy na sklonku roku, na jeho cestě do Paraguaye, kterou podnikl na lodi proti proudu řeky Paraná. V místě, kde se do ní vlévá řeka Iguazú, leží hranice tří států: Argentiny, Brazílie a Paraguaye. Hýža zde pozoroval na argentinském břehu bílý hraniční kámen a na brazilském černý. Poblíž se ovšem nalézají také slavné vodopády Iguazú, rozdělené mezi Argentinu a Brazílii, které Hýža prohlásil za div přírody, dokonce velkolepější než Viktoriiny vodopády nebo ty Niagarské. V tomto se tak shodl s Eleanor Rooseveltovou, která měla podle legendy prohlásit: „Ubohá Niagara.“

Hýža se v době příjezdu prohlásil za prvního Čechoslováka, který vodopády navštívil, avšak byl nucen toto prohlášení přehodnotit, neboť v hotelu na argentinské straně kaskád pracoval jistý Kopecký z Olomouce i se svou manželkou. Pravdou nicméně je, že Hýža byl jedním z prvních československých cestovatelů, kteří zde zavítali a pravděpodobně také první, kdo vodopády popsal pro domovské publikum. Tento přírodní div byl totiž pro turisty zpřístupněn až na počátku dvacátých let 20. století, kdy byl vybudován také zmíněný hotel. Hýžu proto nemohlo od návštěvy odradit ani úmorné horko, ani mračna komárů, ani do značné míry

¹⁵ *Jihoameričan*, 21. 10. 1927, str. 4 a *Diário Oficial da União*, 10. 9. 1927, str. 41.

¹⁶ *Jihoameričan*, 12. 1. 1928, str. 4.

EDIÇÃO Nº 09 DEZEMBRO DE 2015. Artigos recebidos até 30/10/2015. Artigos aprovados até 30/11/2015

neprostupný prales. V tehdejších dobách totiž bylo nutné jít pouze s osobním průvodcem a prokletit si cestu mačetai.¹⁷

Hýža navštívil vodopády hned dvakrát, prvního dne jen zběžně a druhého již detailněji. Ačkoli se ubytoval na argentinské straně, na níž se nachází většina kaskád, vypravil se i na brazilský břeh, odkud se dá lépe obdivovat Ďáblův chřtán, největší z nich. Na brazilské straně se také nacházejí tři velké vodopády Benjamin Constant, Deodoro a Floriano, které Hýža ve svém popisu patřičně vyzdvihl, především poslední z nich.

Nejdůkladněji jsme si prohlédli Floriano, který je ze všech nejkrásnější. Nejprve zdola jsme pozorovali výsypu vodní řítící se do propastí. Nárazem vody o skálu tvoří se vodní dým vysokostoupající, v němž ráno koupají se tisíce papoušků, snažících se marně přehlušit křikem hukot vodopádu. Vystoupili jsme nahoru, abychom si dole prohlédli vodní spousty. Pokračováním Floriana jsou tři Marie. Vodopády jsou úplně obklopeny pralesem a vedle hlavních kaskád jsou nesčetné drobné pramenky, které půvab celku zvyšují.

O poledni odpočíváme v brazilském hotelu, pochutnávající si na skrovném studeném obědu, který nám majitel našeho hotelu dal na cestu. Německý Brazilián [sic!] nabídl nám nezištně brazilskou caña [sladký špalek cukrové třtiny k cucání], jemně aromatickou a okurky ze své zahrádky. Nechal přinést mate [nejoblíbenější jihoamerický nápoj z cesmíny paraguayské, podobný čaji], které kolovalo mezi přítomnými bez rozdílu stavu a národnosti. Náš hostitel ukazuje nám své hospodářství. Na dvoře shlédli jsme strom s plody podobnými citronu, ale značně většími, vážícími několik kilo. Má celý sad pomerančovníků a banánů, v zahradce pěstuje zeleninu a květiny.

Davši výstřelem pušky znamení, aby pro nás přijeli kamionem, vraceli jsme se stejnou cestou k řece po stezce vysekané mačetai mezi neproniknutelným pralesem. Teprve teď jsem si uvědomil, že cestou k Florianu rozbil jsem si kotník na vyvrtnuté noze. Nedbal jsem toho, neboť horším zlem byli neodbytní komáři, které tropické vedro vylákalo z jejich skrýší a kteří se ani nedali zapuditi kouřem ze silných paraguayských doutníků, k nimž jsem se utekl. Převravnivše se přes řeku, vsedli jsme do čekajícího auta, plašíce tisíce žlutých motýlů.¹⁸

Vodopády Iguazú byly Hýžovou poslední zastávkou v Brazílii, neboť posléze pokračoval přes Paraguay zpátky do Argentiny, aby na počátku roku 1928 odcestoval skrze Chile, Peru, Panamský průplav a Havanu zpátky domů.

¹⁷ *Noviny z pod Radhoště*, 12. 5. 1928, str. 1.

¹⁸ *Noviny z pod Radhoště*, 19. 5. 1928, str. 1 a 2.

EDIÇÃO Nº 09 DEZEMBRO DE 2015. Artigos recebidos até 30/10/2015. Artigos aprovados até 30/11/2015

6. Závěrem

Ferdinand Hýža byl bezpochyby velmi významnou postavou Československých vztahů s Latinskou Amerikou ve dvacátých letech minulého století. Naše vláda v té době neměla příliš zájem tyto relace kultivovat, a to i přes různá okázalá prohlášení ministra zahraničí Edvarda Beneše. Vše tak záleželo na jednotlivcích a jejich, mnohdy osobních, iniciativách. Mezi tyto významné individuality bezpochyby patřil i Ferdinand Hýža, kterého můžeme zařadit po bok mnohem slavnějšího Vlastimila Kybala, který shodou okolností v téže době končil coby československý vyslanec v Brazílii. Srovnání těchto dvou osobností není jistě náhodné, podobně to totiž vnímali také českoslovenští krajané v Jižní Americe, kteří při hodnocení jeho cesty nešetřili superlativy, a jeho výprava pro ně byla jedním z mála důkazů, že na ně stará vlast nezapomněla.

Především věčně kritický *Věstník Československý*, kde redaktoři ve velkém spílali ministru Edvardu Benešovi a kritizovali jeho zahraniční politiku, ocenil Hýžovu činnost v poměrně oslavném článku při jeho odjezdu.

Nemůžeme sice říci, jakého druhu bylo poslání p. Dr. Hýži, avšak jeho předběžná průprava k této cestě, dále pak rozsáhlé styky, kterých si dovedl zde získat v kruzích, jež až dosud byly zavřeny na sedm zámků i oficiálním zástupcům naší vlády, dávají nám tušiti, že docílil pozitivních úspěchů, ku kterým mu ze srdce blahopřejeme. Věříme též, že se bude snažit uplatnit je ve prospěch národa našeho i naší kolonie. A byli bychom rádi, kdyby mu naše vláda dala k tomu takovou příležitost, kde by jich mohl využití co nejintenzivněji. [...] Osobně působil pan Dr. Hýža příjemným dojmem a svým nenuceně přátelským způsobem jednání, dovedl si zjednat sympatie všech krajanů, s nimiž se na svých cestách setkal. A jejich jménem přejeme panu Dr. Hýžovi, aby z plodů své práce zde vykonané mohl se těšiti v době co nejkratší.¹⁹

Podobně na tom bylo druhé periodikum vydávané v Latinské Americe, a sice *Jihoameričan*, i jeho redaktoři neměli mnoho slov chvály pro mimoevropskou zahraniční politiku československé vlády, Hýžova mise jimi ale byla velmi ceněna.

...poslání, jímž byl pověřen naší vládou, plní svědomitě, ba možno tvrditi, vzhledem k práci, kterou již zde za svého pobytu obsáhl, že dělal daleko více a hlavně získal nepoměrně více, nežli bylo v jeho původním zběžně načrtnutém programu. [...] Již

¹⁹ *Věstník Československý*, 30. 1. 1928, str. 2.

EDIÇÃO Nº 09 DEZEMBRO DE 2015. Artigos recebidos até 30/10/2015. Artigos aprovados até 30/11/2015

v předešlých referátech zmínili jsme se o jeho stycích, které získal v argentinských, brasílských a uruguajských [sic!] kruzích, styky, které za daných poměrů mají velkou cenu proto, že jich vlivu možno použití s výhodou při eventuelním řešení otázek, jež nás jako cizineckou kolonii zajímají. Jsme konečně toho názoru, - na základě vlastního pozorování, - že získání oněch velkých a jak podotýkáme cenných styků, vděčí dr. Hýža více svému osobnímu vystupování nežli úřední funkci, kterou vykonává.²⁰

Shrnujíce celkovou činnost dra. Hýži, můžeme konstatovati bez jakéhokoliv pochlebování, že jeho, téměř jednoroční pobyt v zemích Jižní Ameriky, byl plodným. I nám přinesl jisté výhody, zejména pokud se týče intenzivní propagandy našeho jména v kruzích, kde tato propaganda byla nejvíce žádoucí. Že to všechno stálo mnoho námahy a velkých materiálních obětí, jsme více než přesvědčeni. Ale dr. Hýža má jisté zadostiučinění v tom, že jeho snaha zakončiti poslání co nejúspěšněji, byla korunována naprostým zdarem. Úspěch akce ať již takové či jiné závisí mnohdy od různých okolností, s nimiž se někdy ani nepočítá. Ne v neposlední řadě je to výběr osoby, která byla určena pro podobné poslání. A v našem případě můžeme naší vládě jen gratulovati k tomu, že měla šťastnou ruku, když výběr padl na osobu dra. Hýži. Naši krajané, kteří měli příležitost s drem. Hýžou se setkatí, to jistě potvrdí.²¹

S Hýžovou misí nebyli spokojeni pouze krajané žijící v Jižní Americe, nýbrž také oficiální místa. Například konzul v Buenos Aires Václav Lejhanec napsal na ministerstvo zahraničí v Praze:

Jelikož byl dr. Hýža přijat také presidenty ostatních jihoamerických států, jež navštívil (Uruguay, Brazílie, Paraguay), možno říci, že jeho cesta měla i po stránce propagační velmi skvělý úspěch.

U krajanů-vystěhovalců byl dr. Hýža všude přijímán s radostí a nadšením, jak o tom svědčí referáty různých spolků, uveřejněné ve zdejších krajaňských listech.²²

S uvedených reakcí je patrné, že Hýžova mise měla značný úspěch. Jeho přátelská povaha, členství v klubu Rotary, zápal pro fotbal a perfektní znalost místní kultury mu umožnily navštívit významné politiky a osobnosti, jimž dokázal podat obraz Československa v těch nejlepších konturách. Můžeme tak směle tvrdit, že Hýža za sebou zanechal nesmazatelnou stopu, na niž navázali ve třicátých letech další diplomaté, úředníci a obchodníci. Také díky němu získalo v těch dobách na americkém kontinentu Československo dobré jméno, které si uchovává do značné míry dodnes.

²⁰ *Jihoameričan*, 12. 1. 1928, str. 2.

²¹ *Jihoameričan*, 2. 2. 1928, str. 4.

²² AMZV, f. V. Sekce (administrativní), k. č. 21, s. Ferdinand Hýža, Lejhanec pro MZV, 26. 1. 1928, č. d. 14/28 adm. res.

EDIÇÃO Nº 09 DEZEMBRO DE 2015. Artigos recebidos até 30/10/2015. Artigos aprovados até 30/11/2015

EDIÇÃO Nº 09 DEZEMBRO DE 2015. Artigos recebidos até 30/10/2015. Artigos aprovados até 30/11/2015

Bibliografie

Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky

Fond V. Sekce (administrativní), karton číslo 21, svazek Ferdinand Hýža

Noviny

Diário Oficial da União (1927-1928) - Brazílie

Jihoameričan (1926-1928) - Argentina

Noviny z pod Radhoště (1927-1928) - Československo

Věstník Československý (1927-1928) – Argentina

Knihy a sborníky

JEMELKA, František. *Na roli Boží. Vzpomínky Msgre. Františka Jemelky*. Olomouc, 1940.

Digitalizovaná verze dostupná z <http://www.jemelkovi.cz/msgree1.html>.

Ottův slovník naučný nové doby V/2. Praha: Ottovo nakladatelství, 1939.

ŠTURZ, Jan. Rotary klub a Československo. In: *Paginae historiae* 6. Praha, 1998, str. 83-115.